[בסיה צמירה Bassia eriophora צמח עשבוני הגדל במדבר חם (אפריל 2020)]

כתבה: ערגה אלוני

בסיה צמירה (משפחת הסלקיים) היא צמח חד-שנתי עשבוני המאופיין ב"כדורי הצמר" הצמודים לאורך גבעוליו.

הצמח שרוע, מסתעף מבסיסו, קוטרו 10-25 ס"מ וגובהו הממוצע 23 ס"מ. העלים מאורכים ופשוטים, אליפטיים דמויי-אזמל, מסורגים על הגבעול. אורכם 2- 0.5 ס"מ, רוחבם כ-0.3 ס"מ מאופיינים בבשרניות מעטה. שפתם תמימה, ושערות מלבינות מכסות את שני צדי העלה. בחלקו התחתון של העלה השערות צפופות יותר. מטרת השעירות היא להקטין איבוד מים מגוף הצמח.

מימין:בסיה צמירה- צמח שרוע. תמונה: ערגה אלוני © משמאל: ענף נושא עלים. תמונה: ליאור אלמגור ©

הפריחה מוקדמת, תחילתה בחודש פברואר. הפרחים רובם דו-מיניים יושבים בחיק העלים, כלואים בגושי שער לבן צמיר וסבוך. מיוחד לסוג בסיה ולעוד מספר מינים בסלקיים היא נוכחות פרחי נקבה בנוסף לפרחים הדו-מיניים על אותו הצמח , טיפוס מיניות הידוע בשם "דומיני-נקבי Gynodoiecy "(ראה ציור פרח נקבי). הפרחים קטנים ולא בולטים. אונות העטיף 5, קרומיות. הכותרת צהובה בת 5 עלים. אבקנים 5. השחלה עילית ומכילה ביצית אחת. הפרי שקיק מלווה בעלי העטיף. הזרעים חומים צורתם כדיסקוס רוחבם 0.2 – 0.3 ס"מ.

מימין: בסיה צמירה בשלב פריחה. הפרחים קטנים לא בולטים. צלם ליאור אלמגור © באמצע: פרח נקבי. המקור: Zohari 1966. משמאל: ענף לקראת תפוצת זרעים. צלם ליאור אלמגור ©

השערות הלבנות מתפתחות כבר בשלב מוקדם על חלקן האחורי של עלי העטיף בעודו ניצן. הן מלוות את שלבי הפריחה והבשלת הפרי כדי לשמור בפני התנדפות וכעזר בתהליך ההפצה. בקיץ לאחר התייבשות הפרי, ניתק "כדור הצמר" (הפרי) מהגבעול כיחידת תפוצה. הוא מופץ ברוח, נושא בתוכו את הפרי למרחקים. בזה יוצאת דופן **בסיה צמירה** משאר מיני הסלקיים.

בסיה צמירה גדלה במעונות חמים במדבר, במדרונות דרומיים ובערוצי נחלים. במדבר, בשנה גשומה, מתכסים מדרונות בכתמים לבנים בהם גדל הצמח. מצוי בבקעת ים-המלח, בערבה, בהרי-אילת ובמדבר-יהודה. תפוצתו העולמית משתרעת במדבריות בצפון-אפריקה ובדרום-מערב אסיה.

בסוג 5 מינים, המין הקרוב **לבסיה צמירה** היא **בסיה שיכנית**. גם היא צמח חד-שנתי מדברי שכיח בנגב הצפוני בקרקעות חול-לס. הפרחים ירוקים זעירים יושבים לאורך הגבעול. אונות עטיף הפרי מצוידות בשיכים צהובים וזה מקור השם.

בסיה שיכנית תמונה ערגה אלוני ©

ספרות:

פינברון-דותן נ ודנין א 1991 המגדיר לצמחי-בר בארץ-ישראל. כנה. ירושלים.

פרגמן-ספיר א 2008 פרחי עין גדי וחוף ים המלח. מדריך לצמחי בקע ים המלח וחוף עין גדי. רשות הטבע והגנים.

שמידע א 2005 צמחי ישראל המדריך השלם לצמחים ופרחים בא"י. הוצאת מפה.

————————————————————————————————————

Flora of Pakistan: www.floras.org

Zohary M 1966 Flora Palaestina. The Israel Academy of Sciences and humanities Jerusalem vol 1 pp 220/ vol 2 pp 153.

==========

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

לציטוט: אלוני ע 2020 בסיה צמירה Bassia eriophora צמח עשבוני הגדל במדבר חם (אפריל 2020), פורחי החודש, כתב-עת "כלנית", מספר 7.
https://www.kalanit.org.il/bassia_eriophora_april_2020